

Tėvų auklėjimas – vienas iš švietimo ir ugdymo veiksnių, kuris turi įtaką vaiko gyvenimui. Kiekviena motina ir tėvas savo vaikus gyvenimui ruošia skirtingais būdais. Vienas moko žodžiais, o kitas – veiksmais. Tėvų ir auklėjimo būdų pavyzdį pateikia Kęstutis Kęstutis, filmo „Pavasaris, vasara, rudis...“ režisierius. Šis gamtos vaizdas, kuris gali būti ir vaizdas, ir vaizdas. Šis gamtos vaizdas, kuris gali būti ir vaizdas, ir vaizdas. Šis gamtos vaizdas, kuris gali būti ir vaizdas, ir vaizdas.

Visų pirma, didelis dėmesys tėvų auklėjimo mums motosi iš savo paties gyvenimo. Motina ir tėvas yra pirmieji vaiko auklėtojai, kurie padeda ir sako žinias, taisykles, mokoma atsakomybės, laisvės, sąžiningumo, gerybių, žmogaus savo vaiko mokyti to paties. Tėvų auklėjimas yra labai svarbus asmenies, kuris nori savo vaiką išaukštinoti, t. y. tinkamai formuoti.

Vienas iš labiausiai paplitusių auklėjimo būdų – žodžiais. Tėvai, nesuprانداند kaip išmokyti vaiką elgtis, man-davę, an gero bendravimo – sukuria, užsitraukia, bėga. Tik ma-ža dalis vaikų supranta suaugusiųjų ir jo prasmę, tačiau dauguma neįsivaizduoja blogo elgesio prasmės, nesuvokia jo padarį. Jūs, gaudami ne klaidingą žiniją, o tėvų auklėjimo toną. Nepaisant to, elgesio mokytojas, todėl ne auklėjimo forma ne tik kaip nepažįstas vaikas suprasti savo klaidą, bet ir blogai veikia jo psichologiją.

Bene teisingiausia ir prasmingiausia auklėjimo forma – veiksmas. Vaikai nesupranta, ką sako blogai, nesuvokia padarytos eilės, augalai, gyvena ir net elgiasi, todėl tėvai privalo imtis veiksmų, kad tai padarytų. Šis problemų išsprendimas. Šis situacijos pavyzdys, kuris Kęstutis Kęstutis savo filme „Pavasaris, vasara, rudis...“ ir vaizdas, kuris gali būti ir vaizdas, ir vaizdas. Šis gamtos vaizdas, kuris gali būti ir vaizdas, ir vaizdas. Šis gamtos vaizdas, kuris gali būti ir vaizdas, ir vaizdas.

Vyresniųjų klasių mokinių rašinių vientisiniai sakiniai: sandaros ir vartosenos ypatumai

Parengė

doc. dr. Vidas Valskys (LEU),
lietuvių kalbos mokytoja

Dainora Žukauskienė (Kauno generolo
Povilo Plechavičiaus kadetų mokykla)

Tikslas –

aptarti, kokios struktūros sakinius linke vartoti mokiniai, kas turi įtakos vienokio ar kitokio sakinio tipo pasirinkimui, vartojimo dažniui ir kt.

Objektas –

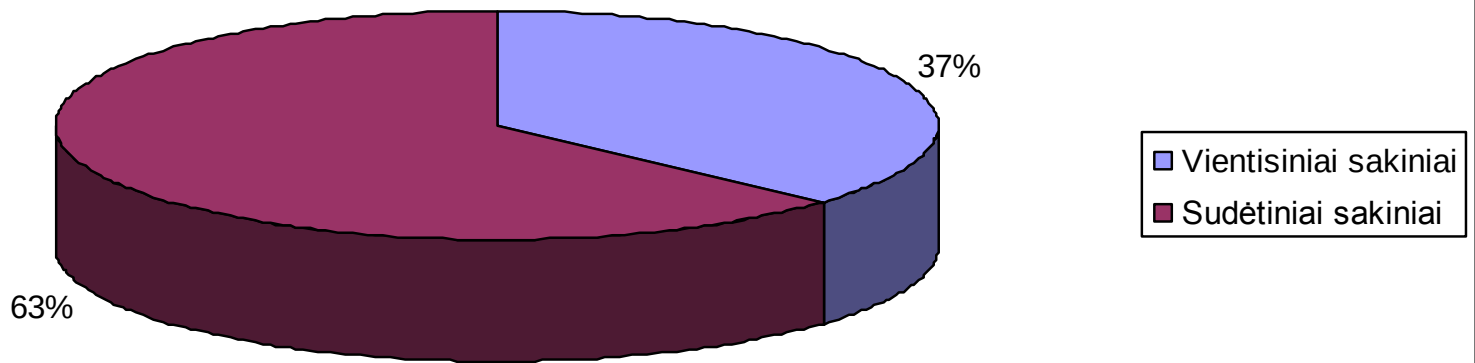
9–12 klasių mokinių įvairių tipų rašiniuose vartojami vientisiniai sakiniai.

Vientisinių sakinių klasifikacijos



Vientisinių ir sudėtinių sakinių pasiskirstymas mokinių rašiniuose

Vientisiniai ir sudėtiniai sakiniai



9 – 12 klasių mokinių vientisinių sakinių vartojimas

Klasė	Skaičius (%)
9	27,7 %
10	38,6 %
11	40 %
12	38,2 %

Asmeniniai ir beasmeniai sakiniai

Asmeniniais sakiniai laikomi tie vientisiniai sakiniai, kuriuose yra abi pagrindinės sakinio dalys, susietos dvipusės sąsajos ryšiu. Juose gramatinio asmens kategorija realizuojama tiesiogiai arba suvokiama iš sakinio sandaros (Labutis, 1994, 73; Valeckienė, 1998, 67).

Kaip mažasis broliukas gyvena? (9 kl.)

Taip šiame filme ir pasielgė mokytojas. (10 kl.)

Sužinojau labai įdomių faktų. (9 kl.)

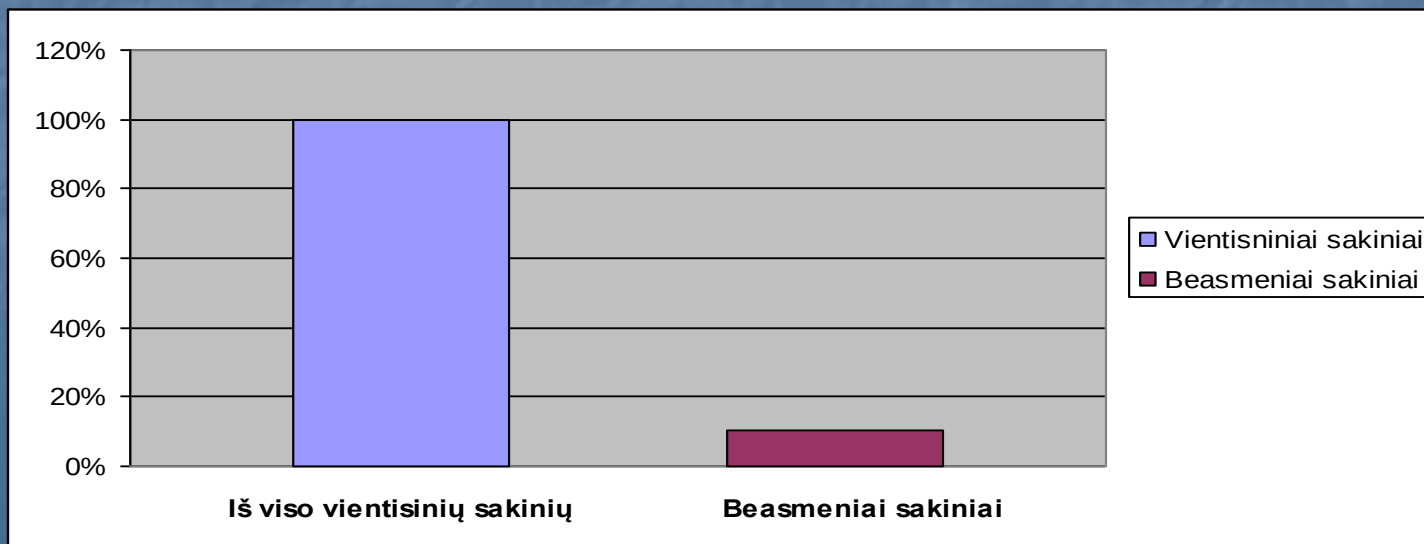
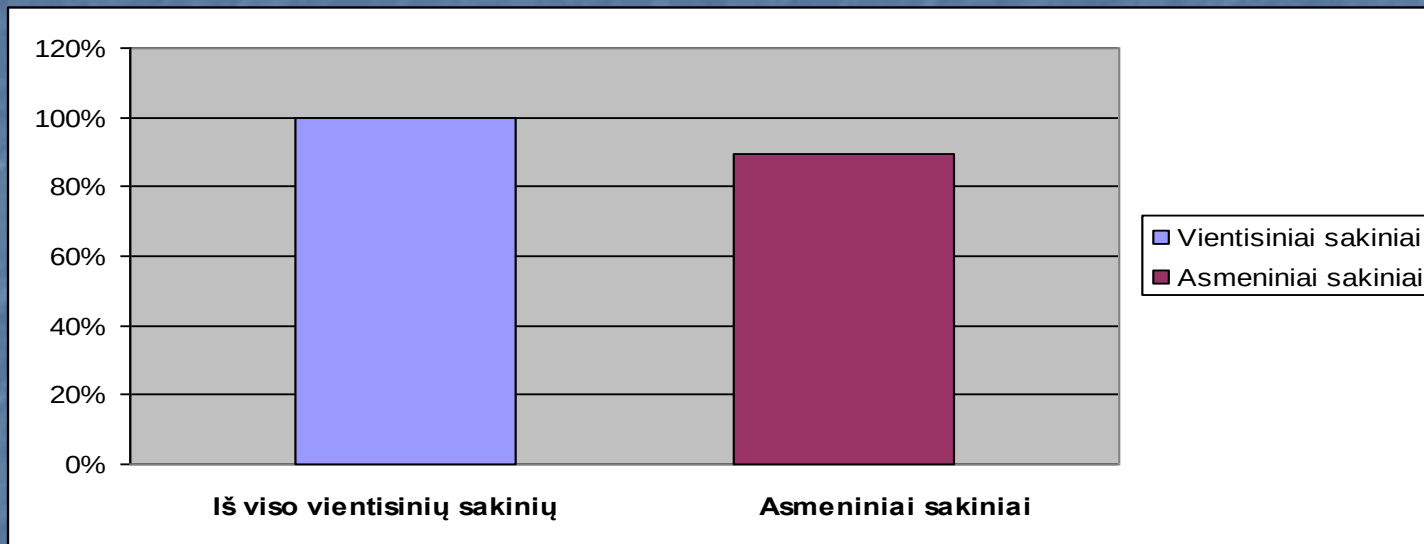
Beasmeniais sakiniais vadinami tokie sakiniai, kurie neturi išreikšto ar iš veiksmažodžio formos numanomo veiksnio (DLKG, 2005, 572; Valeckienė, 1998, 70).

Tačiau kaip tau sekasi? (9 kl.)

To nereikėtų suprasti kaip fizinės bausmės ar smurto prieš vaiką. (10 kl.)

Reikia tik kovoti už savo įsitikinimus, turėti aiškų tikslą, nesidairyti į šalis ir niekada nenuleisti rankų. (12 kl.)

Asmeninių ir beasmeninių sakinių dažnis



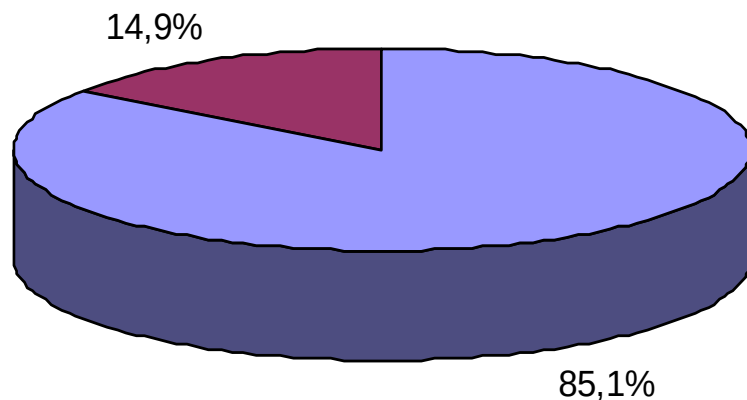
Dvinariai asmeniniai sakiniai

Dvinariu laikomas toks sakiny, kuriame išreikštos abi pagrindinės sakinio dalys – veiksnys ir tarinys (Labutis, 1994, 72; Sirtautas, Grenda, 1988, 22).

Jonas Biliūnas – lyrinės prozos pradininkas ir išskirtinė asmenybė lietuvių literatūroje. (11 kl.)

Pavyzdžiu galėtų būti Jono Biliūno novelės „Vagis“ pagrindinis veikėjas Jokūbas. (12 kl)

Dvinarių ir vienanarių asmeninių sakinių pasiskirstymas



■ Dvinariai asmeniniai sakiniai
■ Vienanariai asmeniniai sakiniai

Dvinarių asmeninių sakinių pasiskirtymas

Klasė	Skaičius (%)
9	54 %
10	91,5 %
11	90,6 %
12	89,4 %

Dvinariai asmeniniai sakiniai itin produktyvūs literatūriniuose ir samprotavimo rašiniuose: jais supažindinama su kuriuo nors dalyku, pateikiamos tezės ir argumentai, todėl tokiuose sakiniuose vienodai svarbūs ir veiksnys, ir tarinys.

Vienanariai asmeniniai sakiniai

Sakinys, turintis tik vieną išreikštą pagrindinę sakinio dalį (veiksnį arba tarinį), vadinamas vienanariu asmeniniu sakiniu (Labutis, 1994, 72; Sirtautas, Grenda, 1988, 22).

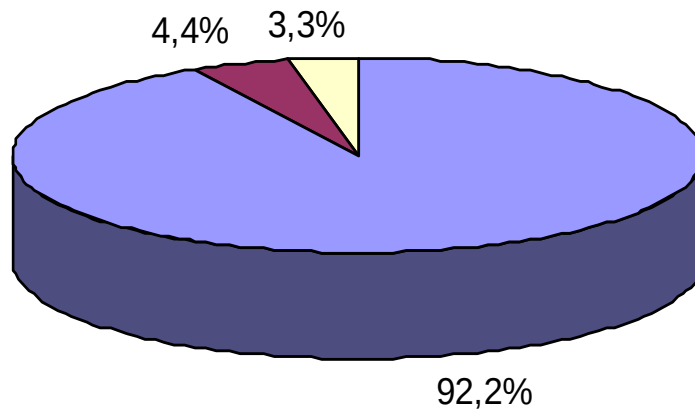
Vienanarių sakinių pasiskirtymas

Klasė	Skaičius (%)
9	46 %
10	8,5 %
11	9,4 %
12	10,1 %

Asmeniniuose laiškuose dažnai vartojami vienanariai asmeniniai sakiniai – šitaip, be kita ko, vengiama leksinio įvardžių „aš“, „mes“ kartojimo.

Taigi patenkinsiu tavo lūkesčius ir viską papasakosiu. Viskas taip, kaip ir įsivaizdavome, netgi geriau! Visą dieną sukamės tarp medžiagų, rūbų, įvairių detalių, papuošalų. Siuvame deriname audinius. Kaip senus rūbus turime prikelti naujam gyvenimui ir juos padaryti šiuolaikiškus. Tai nukerpam rankoves, tai patrumpinam, tai prisiuvi kokią detalę ar apykaklę. (9 kl.)

Vienanariai asmeniniai apibendrinamieji, apibrėžiamieji ir neapibrėžiamieji sakiniai, jų pasiskirstymas



- Vienanariai apibrėžiamieji sakiniai
- Vienanariai apibendrinamieji sakiniai
- Vienanariai neapibrėžiamieji sakiniai

Vienanariai asmeniniai apibendrinamieji sakiniai:

Jautiesi vienišas prieš visą neveiksmingą tvarką. (12 kl.)

Perpratus žmones, juose gali atrasti bet ką. (12 kl.)

Vienanariai asmeniniai apibrėžiamieji sakiniai:

Nemanau. (12 kl.)

Stengdamiesi elgtis dorai, teisingai, nedaryti pragaištingų klaidų rodome šviesiąją, žmogiškąją pusę. (12 kl.)

Vienanariai asmeniniai neapibrėžiamieji sakiniai:

Tai padaro arba netyčia ir to nenorėdamas, arba tyčia, linkėdami pikto ir viso negero. (12 kl.)

Atima net brangiausią turtą – gyvybę. (12 kl.)

Klasė	Vientisiniai asmeniniai apibendrinamieji sakiniai	Vientisiniai asmeniniai apibrėžiamieji sakiniai	Vientisiniai asmeniniai neapibrėžiamieji sakiniai
9	0 %	100 %	0 %
10	0 %	90,9 %	9,1 %
11	11,8 %	88,2 %	0 %
12	9,5 %	85, 7%	9,5 %

Asmeninių ir beasmenų sakinių modifikacijos

- Tirtuose mokinių rašiniuose pavartotas vienas kitas nepilnos sandaros sakiny: nepilnasis (*Tačiau, ar jis visada suveikia? **Mano nuomone, pakankamai dažnai.*** (10 kl.)), benaris (*Bet ar visada jie savo pažadą ištesia? **Ne.*** (10 kl.)).
- Mokinių rašiniuose asmeninių ir beasmenų sakinių modifikacijų vartota minimaliai, nes šios sandaros sakiniai „dažniausiai vartojami šnekamojoje kalboje, ypač dialoge atsakant į klausimus“ (Valeckienė, 1998, 72).

Neišplėstiniai sakiniai

„Sakiniai, kuriuos sudaro vien pagrindinės sakinio dalys, kitaip tariant, sakiniai, kuriuose nėra jokios antrininkės sakinio dalies, laikomi neišplėstiniais sakiniiais“ (Labutis, 1994, 72).

Gyvenimas – ne pasaka. Jis yra žiaurus. (12 kl.)

Bet ar tai yra teisinga? (12 kl.)

Ar ne liūdna? (9 kl.)

Išplėstiniai sakiniai

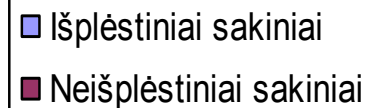
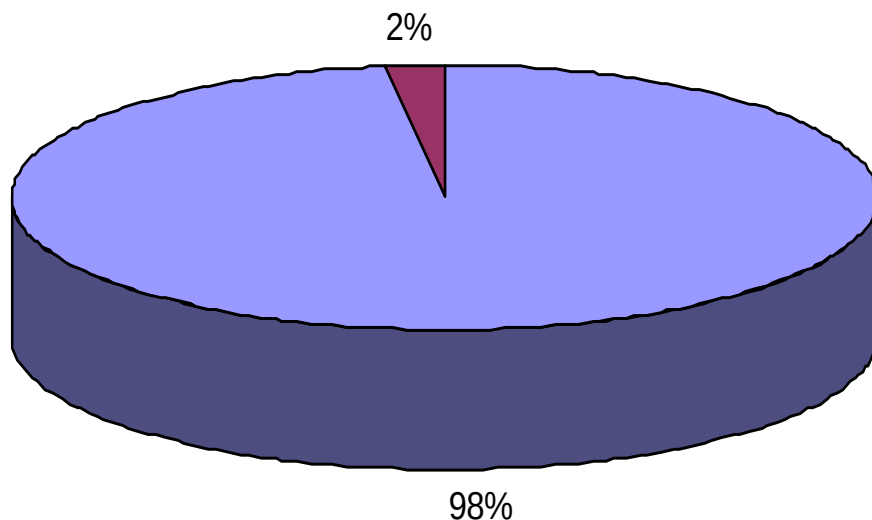
Sakinys, kurio predikatinis centras yra išplėstas bent viena antrininke sakinio dalimi (papildiniu, pažyminiu, aplinkybe), vadinamas išplėstiniu sakiniu.

Kiekvieną ankstų rytą, budintysis prikelia visus, duoda dešimt minučių laiko nueiti į vonią, nusiprausti ir apsirengti sportinę aprangą. (9kl.)

Jis savo pirmojoje knygelėje užrašė Katekizmo žodžius, taip pat krikščioniškas giesmes bei trylika lotyniškai rašytų laiškų. (11kl.)

Išplėstinių ir neišplėstinių sakinių pasiskirstymas

Išplėstiniai ir neišplėstiniai sakiniai



IŠVADOS

- Kurdami tekstą, vyresniųjų klasių mokiniai mintis labiau linę reikšti sudėtiniais sakiniais.
- Asmeniniuose laiškuose, samprotavimo ir literatūriniuose rašiniuose atsiskleidžia mokinių patirtis, žinios, todėl asmeniniai sakiniai vartojami dažniau už beasmenius.
- Literatūriniuose ir samprotavimo rašiniuose itin produktyvūs dvinariai asmeniniai sakiniai, o kurdami asmeninius laiškus mokiniai labiau linę vartoti vienanarius asmeninius sakinius.
- Neišplėstiniu sakiniu perduodama informacija yra labai ribota, todėl 9–12 klasių mokiniai, kurdami rašinius, paprastai rašo išplėstiniais sakiniais.